

Keuzeblok
Seksuologie
Psychologie 2009
Slachtoffers van
seksueel geweld

17 maart 2009
Ellen de Groot

Inhoud

- Waar hebben we het over?
- Prevalentie en theorieën
- Gevolgen
- Behandeling
- Seksuele problemen na seksueel misbruik.

Verkrachting

- Het door geweld of bedreiging met geweld iemand dwingen tot het ondergaan van handelingen die bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam

Aanranding

- Het door geweld iemand dwingen tot het plegen of dulden van ontuchtige handelingen.

Wilsonbekwaamheid

- Binnendringen of ontuchtige handelingen tov mensen die in staat van bewusteloosheid, lichamelijke onmacht of een andere situatie waarin iemand niet in staat is om te zeggen wat hij/zij wil.

Strafbaar in Nederland

- Geslachtsgemeenschap en ontuchtige handelingen met jongeren onder de 16 jaar
- Het verleiden of door misbruik van de positie bewegen van iemand onder de 18 tot het dulden of plegen van ontuchtige handelingen
- Het plegen van ontucht met een (stief)kind of een ander die aan het gezag is toevertrouwd.

Prevalentie

- Afhankelijk van de definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag/misbruik/geweld

Prevalentie seksueel geweld tegen vrouwen *Buitenlandse studies*

- 5-35% ongewenste seksuele ervaring
- 15% van de vrouwen ouder dan 14 jaar heeft een verkrachting meegemaakt.
- 15-23% van alle volwassen vrouwen ooit een verkrachting of poging daartoe meegemaakt.
- In 90% is de dader een bekende

Prevalentie Seksueel geweld Nederland (binnen het gezin)

- Nel Draijer (1990) bij vrouwen 15% voor het 16^e levensjaar

Prevalentie Vrouwen

Poli Gynaecologie

- 1 op de 5 vrouwen, indien naar gevraagd
(Lankveld & Ter Kuile 1996)

Poli Seksuologie

Is er ooit sprake geweest van ongewenst seksueel contact?

- 1 op 3 vrouwen

Prevalentie Mannen

- Geen vergelijkbaar onderzoek in Ned, zoals Draijer
- Amerikaans onderzoek 20-27% van de mannelijke college studenten ooit onder druk of dwang geslachtsgemeenschap gehad.
- Homoseksuele mannen lopen een hoger risico te maken te krijgen met ernstig seksueel geweld (28%)
- Cijfers kindertelefoon 1:3

Polikliniek Seksuologie

- 1:6 van de mannen heeft te maken gehad in het verleden met ongewenst seksueel contact.

Finkelhors precondities van seksueel misbruik:

- Motivatie van de dader
- Interne belemmeringen
- Externe belemmeringen
- Weerstand van het slachtoffer

Malamuth confluence model of sexual aggression (1996)

macht, risicogedrag, dominantie, agressiviteit, bewaking van de eer en wedijver als

positieve mannelijke eigenschappen labelen, scheppen vrouwvijandig klimaat en dit moedigt mannelijke seksuele dominantie en seksueel geweld aan

Draijer(1990)

- heerst een conservatievere opvatting over de rolverdeling tussen jongens en meisjes
- en een repressievere seksuele moraal.

DVD

- Slachtoffer af

Gevolgen

- Angst, paniek
- Depressie, wanhoop
- Schuld- schaamtegevoelens
- Herbelevingen
- Seksuele problemen
- Onbegrepen lichamelijke klachten
- Dissociatieve stoornissen
- Alcohol en drugsmisbruik

Onbegrepen lichamelijke klachten

- Chronische pijnklachten (buikpijn)
- Chronische vulvaire klachten

- Cave: Medisch invasief ingrijpen

Post traumatische stress stoornis

- A. Blootgesteld aan een traumatische ervaring
- B. Voortdurende herbeleving van het trauma
- C. Aanhoudend vermijden van prikkels die bij het trauma hoorden of afstomping
- D. Aanhoudende symptomen van verhoogde prikkelbaarheid

B, C en D langer dan een maand

Gevolgen seksueel geweld

(Nicolai, 2002)

$$E \text{ (effect)} = \frac{E \times F \times M}{L \times H \times V}$$

E= ernst trauma

F= frequentie

M= meervoudig getraumatiseerd

L= leeftijd

H = hechting

V= veerkracht

Behandeling

- 1^e plaats comorbiditeit aanpakken (stabilisatie en symptoom reductie)
- Behandeling van traumatische herinneringen: exploreren en blootstellen aan traumatische herinneringen
- Integratie en rehabilitatie, integreren van herinneringen en binnen relaties

Behandelmogelijkheden

- Traumagerelateerde behandelcentra (de Voorde)
- Traumaverwerking
  - Imaginaire confrontatie
  - Gestructureerde schrijfoopdrachten
  - EMDR

Kern van de verschillende behandelingen

1. Uitdoven van de angst
2. Dikwijls herdefiniëren van eigen gedachten over de situatie en de eigen rol daarin
3. Schuld en schaamtegevoelens bewerken

Sexual abuse in childhood and sexual dysfunction in adulthood (Archives of sexual behavior, 2005)

- 1793 mannen en vrouwen naar ongewenste seksuele ervaringen voor het 16^e levensjaar en het hebben van seksuele problematiek.
- 1: 3 vrouwen en 1: 6 mannen SNE
- Voor beiden seksen wel relatie tussen SNE en seksuele problemen alleen bij vrouwen was het verband statistisch significant.

Seksuele problemen bij mannen na seksueel geweld

- Vaker seksueel acting out gedrag
- Compulsief seksueel gedrag
- Risicovol seksueel gedrag (veel SOA's)
- Problemen om zich te identificeren met andere mannen of mannelijk gedrag (Gender Shame)
- Problemen met seksuele identiteit

Seksuele problemen bij vrouwen

- Aversie, angst voor seks, geen zin in seks en opwindingsproblemen komen veel voor
- Extreem veel (promiscue) seksueel gedrag
(prostitutie)
- Seksuele identiteitsproblemen

Seksuele problemen na seksueel geweld bij vrouwen.

- Bespreekbaar maken van evt. lichamelijke opwinding tijdens seksueel misbruik

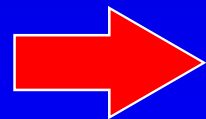
Belangrijk kenmerk seksueel geweld en seksuele disfuncties

- Seksuele prikkels activeren een “alarm systeem” en hebben daardoor een negatieve valentie
(soms op pre-attentief niveau)

Opwinding en verlangen

- Geen seksuele actietendentie
- Geen ervaring van opwinding en verlangen

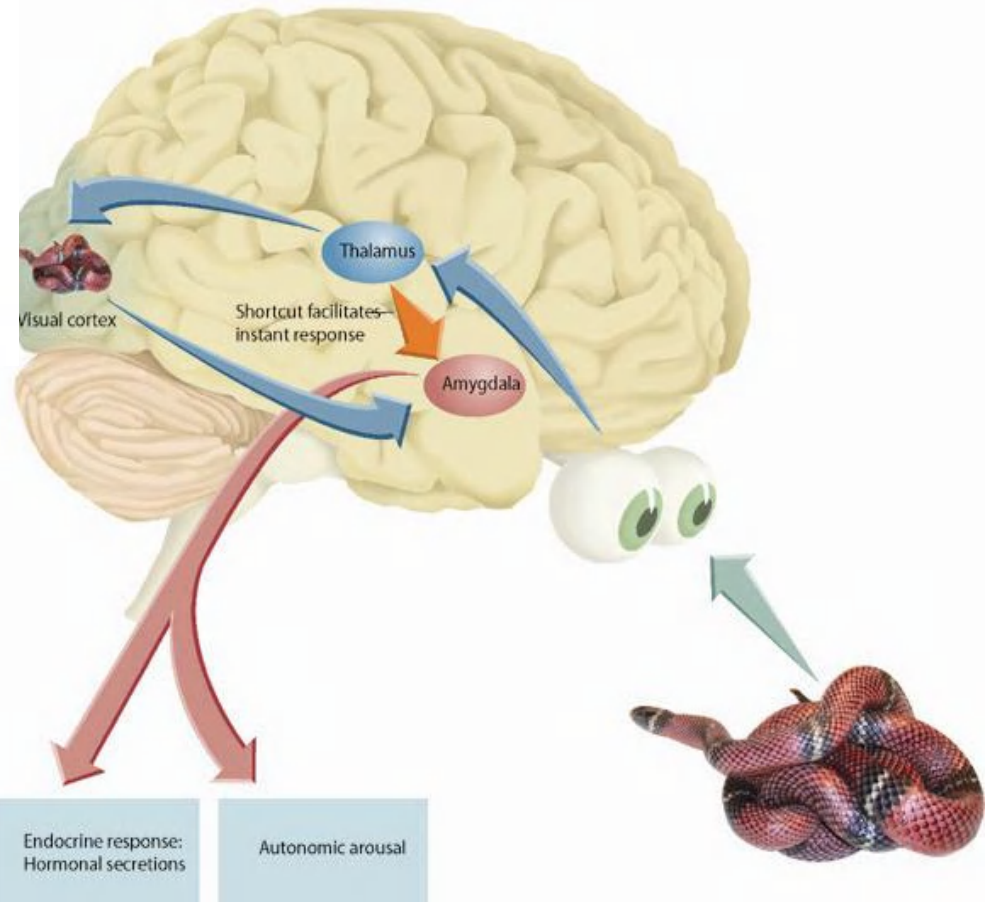
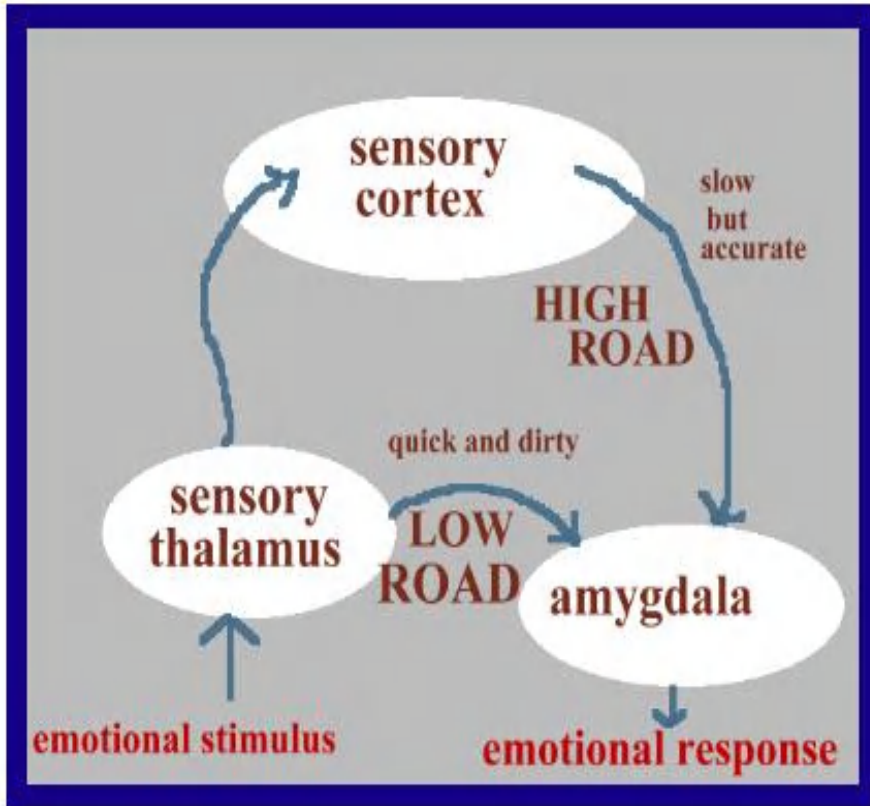
maar

Angst/aversie

Vluchten/vermijden

Behandeling van seksuele problemen na seksueel geweld

- Zelfde aanpak als bij andere disfuncties, maar soms beperktere doelstellingen
- Veel nadruk op eigen grenzen en tempo lager (veel veiligheid)
- Veel tijd voor psycho-seksuele educatie
- Belangrijk om in het hier en nu te blijven
- Eerst ontdekking van het eigen lichaam
- Daarna met partner

Casus: Anita

- 24 jarige vrouw met (secundair) vaginisme
- Verkracht van 6 – 9 jaar door buurjongen
- Op 20 jarige leeftijd door vriend eenmalig verkracht

Vervolg Anita

- Ze heeft nu net een nieuw vriendje (5 weken)
- Ze heeft op 20 jarige leeftijd in een eerdere therapeutische begeleiding wel uitgebreid gesproken over het seksueel misbruik

Probleeminventarisatie

- Vindt haar eigen lichaam lelijk tussen haar nek en knieën .
- Weet eigenlijk niet zo veel over seks (puberfase overgeslagen, nooit met vriendinnen over gesproken)
- Angst voor penetratie van haar vagina
- Angst voor zijn penis en vies van sperma

Behandelplan op cognitief gedragstherapeutische basis

- Rationale uitleggen angst en het uitdoven van angst
- Exposure curve
- Dus in hele kleine stapjes aangaan van wat angstig voor haar is (doorbreken vermijdingsgedrag)

Ingrediënten behandeling

- Psycho educatie over seks en opwinding
- Ontspanningstraining
  - Progressieve relaxatie
  - Suggestieve relaxatie
- R.E.T
- Gedragsexperimenten
- Opstellen hiërarchie

Hiërarchie

- Kijken bloot naar eigen lichaam
- Foto's bekijken van vulva's/vagina's
- Kijken eigen vagina
- Kijken naar foto's van een penis
- Kijken naar zijn penis
- Vinger voor vagina houden, klein stukje erin
- Aanraken en voelen van zijn penis
- Sperma niet meteen wegpoetsen maar even laten zitten

Vervolg hiërarchie

- 1 vinger naar binnen
- 1 vinger en bewegen
- Tampon inbrengen
- 2 vingers zelf
- 1 vinger zelf en 1 van vriendje
- 3 vingers zelf , 2 en 3 van hem
- Zelf oefenen met vibrator (alleen)
- Oefenen met vibrator waar hij bij is
- Stukje van de penis

Na zitting 11: gemeenschap mogelijk

- Heftige herbeleving na ruzie
- In een ander standje was er bij haar ook veel angst opgekomen en gevoel van vernedering en gebruikt worden.

Na 20 sessies afgerond

- Kon gemeenschap hebben en daar ook van genieten. Kon ook zeer opgewonden worden en klaarkomen, ook door masturberen.
- Kon tampon inbrengen en dragen.
- Bestond wel verschil in zin tussen haar en haar vriendje. Kon daar uiteindelijk mee omgaan. Kon ook wel nee zeggen